

Бекбоев И.Б., Касымалиев М.У.

**ОСОБЕННОСТИ ПРИМЕНЕНИЯ КОМПЬЮТЕРНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ПРИ  
ПЕРСОНИФИКАЦИИ УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧАЩИХСЯ,  
ДИДАКТИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ СОЗДАНИЯ СИСТЕМЫ УЧЕБНЫХ ЗАДАНИЙ ПРИ  
ДИФФЕРЕНЦИРОВАННОМ ПОДХОДЕ**

Бекбоев И.Б., Касымалиев М.У.

**КОМПЬЮТЕРДИК ТЕХНОЛОГИЯНЫ КОЛДОНУП ОКУУЧУЛАРДЫН ОКУУ  
ИШМЕРДҮҮЛҮКТӨРҮН ЖЕКЕЛЕШТИРҮҮДӨ, ДИФФЕРЕНЦИЯЛООДО ОКУУ  
ТАПШЫРМАЛАР СИСТЕМАСЫН ТҮЗҮҮНҮН ДИДАКТИКАЛЫК ШАРТТАРЫ**

I.B. Bekboev, M.U. Kasymaliev

**DIDACTIC CONDITIONS TO CREATE A SYSTEM FOR INDIVIDUALIZED LEARNING  
ACTIVITIES AND DIFFERENTSATSII TRAINING ACTIVITIES**

УДК: 370/78-88

*В этой научной статье в направлении, условия обучения в системе деятельности, индивидуализации обучения, дифференциации учебной деятельности с использованием компьютерных технологий актуальность темы в настоящее время и определяется целями, задачами и научных инноваций.*

*Бул илимий макалада компьютердик технологияны колдонуп окуучулардын окуу ишмердүүлүктөрүн жекелештирүүдө, дифференциялоодо окуу тапшырмалар түзүүнүн дидактикалык шарттары деген багытта азыркы кездеги актуалдуулугу, алдыга коюлган максаттары, милдеттери аныкталып илимий жаңылыгы ачылып көрсөтүлгөн.*

*In this scientific article paper in the direction of teaching conditions a system for individualized learning activities, differentiation of learning activity with the use of computer technology the actuality of the topic at the present time and is determined by the goals, objectives and scientific innovation.*

Кыргыз Республикасынын социалдык-экономикалык турмушундагы демократиялык өзгөрүүлөр адам факторуна болгон жаны көз карашты аныктады. Ал фактор - ар бир адамдын кызыгууларына өзгөчө көңүл бөлүү, адамдын жеке психологиялык, инсандык тубаса бай касиеттерин ачып көрсөтүүгө шарттарды түзүү деп түшүндүрүлөт.

Ушуга байланыштуу, жаңы компьютердик технологияны колдонуунун шартында, педагогика илиминин теориясынын жана практикасынын алдына окуучулардын терең билимдердин системасына ээ болуусун камсыз кылуу эле эмес, алардын чыгармачылык потенциалын, өз алдынча билим алуу ишмердигин өнүктүрүүнүн оптималдуу жолдорун иштеп чыгуу милдеттери коюлду. Мындай милдеттерди аткаруунун айрым бир багыттары болуп, окуу процессинде компьютерди колдонуу менен окуучулардын окуу ишмердүүлүгүн жекелештирүү жана өз алдынча иштөөсүн өнүктүрүү болуп саналат. Белгилүү болгондой традициялык окуу процессинде окуучулардын окуу ишмердигин башкарууга болгон мугалимдин уюштуруу мүмкүнчүлүктөрү чектелүү.

Жаңы информациялык технологиянын билим берүү системасына кенен жайылтылышы менен окуучулардын окуу ишмердүүлүктөрүн жекелешти-

рүү меселесин чечүүгө карата өзгөчө ыңгайлуу шарттар түзүлдү.

Окуу ишмердүүлүгүнүн бирдиктүүлүгү анын мазмуну, уюштуруу формалары менен аныкталары белгилүү. Ал окуу процессинин бардык этаптарында ишке ашырылат. Окуу ишмердүүлүгүн жекелештирүүдө негизги орунду окуу тапшырмалары ээлейт. Окуу тапшырмаларын эффективдүү пайдалануу маселелери орус жана кыргыз окумуштууларынын арасынан Г.А.Баллдын, И.Б. Бекбоевдин, В.И. Загвязинскийдин, И.Я. Лернердин, Э.М. Мамбеткуновдун, С.К.Калдыбаевдин, М.И. Махмутовдун, П.И. Пидкасистыйдын, П.И. Эрдниевдин, А.Ф. Эсауловдун, Т.В. Шарыгалованын ж.б. эмгектеринде каралган.

Орус илимий изилдөөчү окумуштуулары Л.Л. Гарсиянын, Л.П. Полощекинанын, Р.Х. Мухутдиновдун, Н.Ю. Посталюктун, Е.М. Старобинанын ж.бдын изилдөөлөрүндө тапшырмалардын айрым бир типтерине **Караганда** тапшырмалардын системасы натыйжалуу эффект берери белгиленген.

Бирок педагогика илиминде компьютердик технологияларды колдонуу менен окуу тапшырмаларынын системасын түзүү жана колдонуу проблемалары жеткиликтүү изилденген эмес. Окуу тапшырмаларынын системасын түзүүнүн өзү татаал методологиялык маселени чечүү менен байланышканын эске алуу керек. Башкача айтканда, мындай тапшырмаларды түзүүнүн ички жана тышкы факторлорун, системанын түзүлүшүн жана ишке ашырылышын камсыз кылуучу өзгөчөлүктөр эске алынышы зарыл.

Кыргыз Республикасында окуу процессинде компьютердик технологияларды кандайча оптималдуу колдонсо боло тургандыгы багыты боюнча диссертациялык төмөндөгүдөй изилдөөлөрдү карап чыктык: Т.Р. Орускулов кыргыз мектептеринде информатика түшүнүктөрүн калыптоонун өзгөчөлүктөрүн аныктаган (1992-ж.), О.Н. Басина мектеп окуучуларына маалыматтык технологияларды окутуу методикасын изилдеген (1995-ж.), А.М. Кененбаев жогорку окуу жайында информатиканы модулдук технологиянын негизинде окутууну караган (2001-ж.), С.А. Нуржанова жогорку окуу жайларында окуу

методикалык комплексин иштеп чыгууну анализдеген (2004-ж.), Д. Карагулов информатика курсун жогорку окуу жайларда окутуунун илимий негиздерин изилдеген (2005-ж.), Г.Д. Панкова маалыматтык технологияны колдонуу менен студенттердин өз алдынча иштерин уюштуруу маселелерин караган (2005-ж.), Т.И. Рыбина маалыматтык технология менен студенттердин окуу иштерин баалоо маселесин аныктаган (2007-ж.), Д.М. Ажыбаев студенттердин таанып билүү ишмердигин маалыматтык технология менен өнүктүрүүнү изилдеген (2008-ж.), А.Д. Ибраев жаны маалыматтык технологияларды колдонуу шартында студенттердин өз алдынча иштерин өркүндөтүүнүн дидактикалык негиздерин карап чыккан (2012-ж.), М.Ү. Өмүралиев келечектеги башталгыч мектептин мугалимдеринин маалыматтык - компьютердик технологияларды колдонуу көндүмдөрүн калыптоонун дидактикалык негиздерин анализдеген (2012-ж.). Бул изилденген темалардын мазмунунан көрүнгөндөй компьютердик технологияны колдонуу менен окуу тапшырмаларынын системасын түзүү окуу ишмердүүлүгүн жекелештирүүнүн жана дифференциялоонун каражаты катарында караган атайын илимий иштер жүргүзүлө элек.

Демек, *изилденүүчү теманын актуалдуулугу*, окуу ишмердүүлүгүн жекелештирүүгө жана дифференциялоого болгон коомдук зарылчылык, азыркы муундагы компьютердик технологиям колдонуу менен аз алдынча иштерди уюштуруу талабы менен аныкталат.

Окутуунун практикалык абалын талдоодон биз төмөнкүдөй **карама-каршылыктардын** орун алгандыгын байкадык:

1) окуучулардын окуу ишмердүүлүктөрүн жекелештирүүдө жана дифференциялоодо калыптанып калган традициялык окуу процессине компьютердик технологиянын мүмкүнчүлүктөрүнүн жеткиликтүү түрдө колдонулбагандыгы;

2) окуу процессинде компьютердик технологияны пайдалануу менен окуу тапшырмаларынын системасын түзүү жана окуу процессинде колдонуу боюнча методикалык иштелмелердин Кыргыз республикасында жетишээрлик денгээлде иштелип чыкпагандыгы;

3) компьютердик технологиянын жардамы аркасында түзүлгөн окуу тапшырмаларынын системасынын негизинде окуучулардын жеке психологиялык, инсандык тубаса бай касиеттерин ачып көрсөтүү менен орто мектептеги билимдердин сапаттуулугуна жетишуу боюнча үзгүлтүксүз, багыттуу изилдөөлөрдүн жүргүзүлбөгөндүгү.

**Жогоруда көрсөтүлгөн карама-каршылыктарды чечүү** «Компьютердик технологияны колдонуп окуучулардын окуу ишмердүүлүктөрүн жекелештирүүдө, дифференциялоодо окуу тапшырмалар системасын түзүүнүн дидактикалык шарттары (Информатика жана ИКТ предметинин мисалында)» **аттуу илимий теманы тандоого ишенимдуу шарт түздү.**

Илимий изилдөөнүн темасы Кыргыз билим берүү академиясынын акыркы жылдардагы педагогика илиминин негизги маселелерине арналган илимий изилдөө иштеринин курамына кирет.

**Изилдөөнүн максаты:** компьютердик технологияны колдонуп окуучулардын окуу ишмердүүлүктөрүн жекелештирүүгө жана дифференциялоого карата түзүлгөн окуу тапшырмалар системасын окуу процессинде колдонуунун дидактикалык шарттарын иштеп чыгуу жана аларды Информатика жана ИКТ предметин окутууда колдонуу.

Изилдөөнүн милдеттери:

1. Компьютердик технологияны колдонуп окуучулардын окуу ишмердүүлүктөрүн жекелештирүүдө жана дифференциялоодо окуу тапшырмалар системасын түзүүнүн негизги өбөлгөлөрүн (шарттарын) ачып көрсөтүү;

2. Окуу ишмердүүлүгүн жекелештирүүдө жана дифференциялоодо компьютердик технологиянын дидактикалык мүмкүнчүлүктөрүн иликтөө;

3. Компьютердик технологияны колдонуп окуучулардын окуу ишмердүүлүгүн жекелештирүүдө жана дифференциялоодо окуу тапшырмаларынын системасын түзүүнүн дидактикалык шарттарын аныктап жана негиздөө;

4. Информатика предмета боюнча окуу тапшырмаларынын системасын түзүүнүн жана колдонуунун методикасын иштеп чыгуу менен эффективдуулугун педагогикалык эксперимент аркылуу текшерүү.

Изилдөөнүн илимий жанылыгы жана геориялык мааниси:

1. Компьютерди колдонуу менен окуу тапшырмаларын аткаруудагы окуучулардын жеке өзгөчөлүктөрүн, компьютерлердин дидактикалык мүмкүнчүлүктөрүн системалык түрдө анализдеген негизинде окуу ишмердүүлүгүн жекелештирүү жана дифференциялоо илимий түшүнүгү толукталып, анын структурасы кеңейтилди.

2. Компьютердик технологияны колдонуп окуучулардын окуу ишмердүүлүктөрүн жекелештирүү, дифференциялоодо окуу тапшырмалар системасын түзүүнүн *төмөнкүдөй дидактикалык шарттары аныкталды жана негизделди:*

- компьютердин жардамы менен өздөштүрүлө турган билимдер, билгичтиктер жана көндүмдөр окуу тапшырмаларынын системасында чагылдырылышы керек;

- окуу тапшырмаларынын структурасы, аны аткаруунун процедуралары персоналдык компьютердин дидактикалык мүмкүнчүлүктөрүнө жана билим өздөштүрүүнүн этаптарына шайкеш келүүсү зарыл;

- окуу тапшырмаларынын системасы - улам татаалдашкан тартипте жайгашкан, өз алдынча, репродуктивдуу жана проблемалык-изилдөөчү окуу ишмердүүлүгүн калыптандыруучу жеке тапшырмалардын жыйындысы деп карапышы керек.

- окуу ишмердүүлүгүн жекелештирүүдө, дифференциялоодо окуу тапшырмалар системасынын компьютерлердин спецификалык жана дидактикалык мүмкүнчүлүктөрүнө шайкеш келүүсү керек (диагностдоо, даярдыктардын денгээлин эсепке алуу, окуу тапшырмаларынын татаалдыктарын вариациялоо, окутууну мотивдештирүү, окуу иштеринин темптерин оптималдаштыруу).

3. Окуу ишмердүүлүгүнүн эффективдүүлүгү окутууну уюштуруунун формасынын өзгөчөлүгүнөн,

окуучунун мотивациясынын, өз алдынчалуулугунун өнүгүү деңгээлинен көз каранды болоору аныкталды.

**Изилдөөнүн практикалык мааниси.** Изилдөөнүн натыйжасында информатика курсу боюнча окуу тапшырмаларынын системасы түзүлүп, методикалык көрсөтмөлөр иштелип чыгып, апар азыркы учурда Кыргыз экономикалык университетинде, Кыргыз билим берүү академиясында (мугалимдердин билимдерин өркүндөтүү курстарында) жана республиканын жалпы билим берүүчү орто мектептеринде жаны компьютердик технологияны колдонуу менен ишке ашырылууда. Иштелип чыккан окуу методикалык система (ОМС) окуучулардын чыгармачылык активдүүлүгүн жогорулатуу менен алардын окуу ишмердигин жекелештирүүгө жана өз алдынчалыгын өнүктүрүүгө өбөлгө түзөт. Илимий изилдөөнүн жыйынтыктары информатика жана эсептөөчү техниканын негиздери боюнча программалык каражаттарды, окуу китептерин (**Орускулов Т.Р., Касымалиев М.У. Информатика: Базалык курс.** Орто мектептердин 7-9-кл. учун окуу китеби.- Б.: «Педагогика», 2003.-352 бил. 130 000 нуска, **Орускулов Т.Р., Касымалиев М.У. Информатика: Базалык курс**

**боюнча практикалык иштер.** Орто мектептердин 7-9-кл.үчүн окуу китеби.- Б.: «Педагогика», 2003.-192 бил. 50 000 нуска (окуу китеби 2006 окуу жылында кайрадан басылып чыгып колдонулууда) басып чыгарууда жана өзгөртүп түзүүдө эске алынды.

#### Литература:

1. Бекбоев И.Б. Инсанга багыттап окутуу технологиясынын теориялык жана практикалык маселелери. – Бишкек: Педагогика, 2003 - 338 б.
2. Габай Т.В. Учебная деятельность и ее средства. -М: Изд-во МГПУ. -1988. -255с.
3. Машбиц Е.И. Психолого-педагогические проблемы компьютеризации обучения. -М: Педагогика, 1988. -192с
4. Талызина Н.Ф. Управление процессом усвоения знаний. -М: Изд-во МГУ, 1975. -342с.
5. Цонева В.К. ЭВМ как средство оптимизации сотрудничества преподавателя и студента в процессе обучения: Дис. ... канд.пед.наук. -М.,1982. -219с.
6. Пустовойтов В.Л. Педагогические условия компьютеризации учебного процесса: Дис. канд.пед.наук. -М.: 1988. -196с.

Рецензент: п.и.д., профессор Ишекеев Н.